

5 Než budete-li rádi chtiet vosku lacinému, kúpimť vám o svētie Alžbětě v Vratislavi. A nezištiť nic na vás, to shledáte!

Také o salniter sem juš psal, tiem dlúhu meškání nebudete. Také jeho viem u jednoho formana, slóve Štěrba, a nevieť se takově, kam s ním dieti. Pude-li k vám, nebeťte velmi draho! Jestliže vy nekúpíte, tedy bych já jej
10 vám také kúpil, terch dobrý! A chtiel by ode mne vzieti na to zbožie mýdlo, bavelnu a jiné věci. A já bych Tvé milosti o to dobře srovnal. A jest jeho devět centnéřů.

Také, milý pane Johanes, tu sem juš svý odpor proti Pustotovi páně milosti poslal, i prosimť Tvé milosti jako svého milého prietela, což by na
15 Tvé milosti bulo, že se ráčíš přičiniti a přimluviti, nebo mi se od toho Pustoty velká křivota děje, toť pak najlépe milý pán bůch vie. A také něgdo jemu pomáhá, ješto potom uzriete bochdá zkerze velké počty. I věrimť vám jako milému prieteli, že se ráčíš o mě s pilností přimluviti, chciť toho šim dobrým zasluhovati do mé smerti. Nebo bůch vie, já sem o tom jeho žalobě listovém
20 nevěděl; bul bych se jemu jinak proti páně milosti vystřielhel a pervé žalobů utekel. Mámeť každý dosti s tiem Pustotú činiti, neboť on svú lichotú žádnému právě neučiní.

Datum Třeboni sabato post festum Ludmile 51 létě etc.

Suna s Třeboně etc.

3 *Službu svú zkazuji* (m. *vzkazuji*) poroučím se – 4 *drach* drahý – 5 *o svētie Alžbětě*: 19. listopadu – 6 *nezištiť* nezískám, nevydělám

7 *o salniter* o sanytr, ledek (potřebný k výrobě střelného prachu); *juš* již; *tiem dlúhu meškání nebudete* na to nebudete muset dlouho čekat – 8 *nevieť se takově, kam s ním dieti* nikterak neví, kam se s ním má podít, co s ním má dělat – 10 *terch* trh, koupě, příležitost ke koupi – 11 *bych o to... srovnal* dohodl, zprostředkoval bych – 12 *centnéřů*: centnéř (100 liber) měl něco přes 51,4 kg

13 *svý odpor... poslal* vznesl své právní námítky; *proti Pustotovi*: míněn rožmberský poddaný – 16 *křivota* křivda, bezpráví – 17 *zkerze... počty* výpočty, spekulacemi – 18 *o mě za mě*; *s pilností* horlivě; *šim vším* – 19 *zasluhovati* odsluhovati, odpláceti; *o tom jeho žalobě listovém* o té jeho žalobě listem, o tom jeho žalobním listě – 20 *bul bych se jemu... vystřielhel a pervé žalobů utekel* byl bych se mu vyhnul a dříve naň podal žalobu – 21 *lichotú* podvodem, bezprávím – 22 *právě* správně, spravedlivě, podle zákona

23: Dáno v Třeboni v sobotu po svátku Ludmily 51. roku atd. (tj. 18. září 1451)

Poznámky ediční

Listy

Listy politické

(Opovědný list Jiřího z Poděbrad Oldřichovi z Rožmberka)

Originál listu (s pečeti) v SA v Třeboni, Histor. 1365. Na téže signatuře také

souvěký opis tohoto listu. Vydal Fr. Palacký, AČ 5, 1862, 268-269. Vydání Bl. Rynešové, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka, sv. 4, Praha 1954, sv. 222-223, vychází z výtahu zachovaného v SA v Třeboni, Histor. 1531.

13 příměří] przimirzi rkp

(Opovědný list Zdeňka ze Šternberka Jiřímu z Poděbrad)

Soudobý opis v SA v Třeboni, Histor. 1951. Vydal Fr. Palacký, AČ 4, 1846, 136-138 (s mnohými nedostatky).

Nadpis v rkpe na konci listu; markrabí] v rkpe konec nečitelný – 13 přísahu (podle ost.)] przejahu rkp – 21 k hanbě] v rkpe konec slova porušen – 35 o vás rkp] o nás Pal – 57 o to] otto rkp – 77 duostojnější] v rkpe konec slova nečitelný – 78 milostivě] v rkpe uprostřed porušeno – 81 spravedlivě] įprawedliwe rkp, vynech. Pal

(Utrhačný list Zdeňka ze Šternberka Viktorínovi Minsterberskému)

Souvěký opis v APH (dř. Kap. Praž.) XXXIV 3 (dř. Z 1, fasc. X). Vydal Fr. Dvorský, AČ 20, 1902, 553-557.

Přidržíme se edice, i když má zřejmé nedostatky, protože rkp je již na mnoha místech poškozený, ba i nečitelný.

1 Zdeňka] Zdenka rkp; Šternberka] Sternbergka rkp – 5 a rkp] i Dvor – 11 a křesťanstva] a ka krzieřtanřtwa rkp; i nynie rkp] i nenie Dvor – 21 se dvě stě] řie geřt (řkrtnuto) dwie řtie rkp – 25 na mě] namnie rkp (tak i dále) – 30 mi rkp] mně Dvor – 32 kdes rkp] kdež Dvor; musil rkp] musils Dvor – 49 lžeř] l lzeřs rkp – 82 při rkp] pro Dvor – 90 širocí duvodové rkp] svědci (?) Dvor

(List krále Jiřího rádcům krále Matyáše Korvína)

Zapsáno v tzv. Kanceláři krále Jiřího v pražské UK XXIII D 172 (dříve v Lobkovické knihovně pražské), s. 735-736. Otiskl Fr. Palacký, AČ 1, 1840, 490-491 a v AČ 5, 1862, 307-308.

37 což nám slíbil rkp] což jest nám slíbil Pal – 39 i rkp] a Pal – 40 i jiné věci rkp] ještě jiné věci Pal – 43 k němu o to mluvití rkp] o to mluvití Pal

(List Prokopa z Rabštejna Oldřichovi z Rožmberka)

Originál listu je uložen v SA v Třeboni, Histor. 888. Je psán na dvou nestejně velkých listech papíru; na rubu většího listu je kromě adresy ještě obsáhlejší dodatek (stejnou rukou), který zde neotiskujeme, a seznam osob, zúčastněných na deklaraci. Úplné znění listu i s dodatky otištěno v AČ 2, 1842, 433-437; vydala též B. Rynešová, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka, sv. 3, Praha 1937, s. 186-189.

7 ochotně] ochtnie rkp – 27 Sanctitati] S. rkp (pod. dále) – 54 jistě rkp] ještě AČ, Listář; Dignitate] D. rkp – 110 regis Tyl] regio rkp, AČ, Listář

(List Ctibora Tovačovského z Cimburka Tasovi z Boskovic)

Opis zachován v tzv. Kanceláři krále Jiřího v pražské UK XXXIII D 172 (dříve v Lobkovické knihovně pražské), s. 463-467. Naše edice přihlíží též k vydání

Fr. Palackého, AČ 4, 1846, 144-146 a dále k článku B. Křemenáka, O dopisech Ctibora Tovačovského z Cimburka, Slovesná věda 5, 1952, 166-167, kde jsou podle rkpu doplněna některá místa, která ve vydání Palackého cenzura potlačila. Vydání B. Václavka, Český listář, Praha 1949, 76-79, vychází ze znění edice Palackého

33 Jeho] *v rkpe omylem dvakrát (na rozhr. řádků)* – 47 zase statkův *podle Pal*] zasekow *rkp* – 52 bys *Pal*] by [ie *rkp* – 54 lživých hanění, kleteb *rkp*] listivých hanění, kleteb lživých *Pal* – 60 žádný *rkp*] každý *Pal* – 61 Hodnějie *rkp*] Rozhodnějie *Pal* – 75 svatokupčiec *rkp*] svatokupčiec etc. *Pal* – 97 na jevo *rkp*] na jev *Pal* – 98 misterná *rkp*] niterná *Pal* – 100 ač mi] *v rkpe dvakrát (na rozhr. řádků)* – 103 jaks mi bez písma *rkp*] jak by mi z písma *Pal*

Soukromá korespondence

(Přímluva Jana Jiskry z Brandýsa u Domažlických)

Rukopis je v Okresním archivu v Horšovském Týně, sign. I B 1042. Vydal Fr. Palacký, AČ 4, 1846, 231.

4 Lapka] Lappka *rkp*

(O manželské rozepři Zdeňka ze Šternberka)

Originál listu Jana z Hradce Oldřichovi z Rožmberka je v SA v Třeboni, CR, ze Šternberka 6. Vydal Fr. Palacký, AČ 4, 1846, 9-10 a B. Rynešová, Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka sv. 3, Praha 1937, s. 150.

(O loveckých a jiných zábavách)

I – Originál listu je v SA v Třeboni (CR, z Michalovic 2, registratura). Vydal J. Kalousek, AČ 14, 1895, 9.

II – List je v SA v Třeboni (CR, z Rožmberka 16, registratura). Vydal J. Kalousek, AČ 14, 1895, 27.

III – Koncept listu je v SA v Třeboni (CR, z Rožmberka 17, registratura). Použito části jiného listu, na jehož rubu zůstala adresa na Oldřicha z Rožmberka a přeškrtnutá slova: *Janovi poručena jeho matka milá*. List vydal J. Kalousek, AČ 14, 1895, 27.

3 ihned] *nadepsáno nad škrtnutým* gynak – 4 ješto] *gez[tot rkp – 6 rád] rat rkp;* některé] nektere *rkp*

IV – List je v SA v Třeboni, Histor. 1693; na rubu je připsáno stejnou rukou: *přiepis listu páně starého*, pozdější rukou: *Descriptum*. Vydal J. Kalousek, AČ 7, 1887, 208-209.

4-7 se, bohu děkuji... dávám, že] *v rkpe škrtnuto*, Kalousek *neotiskl* – 6-7 Tvé milosti] t. m. *rkp (pod. i dále)* – 7 za slovem již škrtnuto *v rkpe* wczera – 20 přeškrtnuto *původní datování*: feria V ante Nativitatem Christi anno Domini etc. LIIII^{to}

V – Opis listu je v náčrtcích Václava Březana (žil asi v l. 1550-1618) ke genealogii rodu Kaplířů ze Sulevic, SA v Třeboni, CR, Kaplířové ze Sulevic 7 (z r. 1611), s. 3-4. Otiskl J. Kalousek, AČ 14, 1895, 102.

Pozdní opis má četné znaky v jazyce doby vzniku listu ještě neobvyklé.

(Z rožmberského soukromí)

I – Originál listu uložen v SA v Třeboni (CR, z Rožmberka 11, registratura). Vydal Fr. Mareš, AČ 14, 1895, 45. K dopisu je přilepen užší proužek papíru s do-datečnou poznámkou (otiskujeme ji jako post scriptum).

7 milosti] milo[st rkp; Račiž] raczis rkp – 13 neodvezú] neodweju rkp

II – List Janovi z Hradce (bez označení adresáta) je v SA v Třeboni (CR, z Hradce 6, registratura). Otiskl Fr. Mareš, AČ 14, 1895, 48-49.

5 před dobrá škrtnuto welmi; o kněhách] okniach rkp; ještě] giez[iti rkp (též ř. 7) – 11 Novin...] př[pisek na rubu listu psaný jinou rukou

III – Originál listu je v SA v Třeboni (CR, z Rožmberka 26, registratura). Vydal A. Rezek, AČ 7, 1887, 215-216 a A. Sedláček, Hradky a zámky sv. 3, Praha 1884, s. 14 (č. 11). List je poškozen; doplňujeme shodně s edicí.

3 synovské] S...[ke rkp porušen – 6 a] v rkpe dvakrát (na rozhraní řádků)

(Z listů paní Perchty z Rožmberka)

Listy jsou v SA v Třeboni (lichtenštejnské odd. registratury genealog.). Vydal je A. Sedláček, AČ 11, 1892.

I – CR, z Lichtenštejna 18; vydání s. 250. Nedatovaný list psán asi koncem listopadu 1450. – List je na několika místech již nečitelný, při rekonstrukci se přidržujeme edice.

10 dietětem] dietetem rkp – 16 očima] otczyma rkp – 29 wietcz rkp – 31 wánoc] wanotcz rkp – 34 uhoniti rkp] uhoniti, aby se mnú mluvil Sedl

II – CR, z Lichtenštejna 37; vydání s. 261-262. Nedatovaný list psán kolem r. 1453; adresátem je Jindřich z Rožmberka. List je poškozen (okraj odrolený). Při rekonstrukci se přidržujeme edice.

17 Ujmeš] v rkpe poškozeno – 42 Paní Perchta] dopsáno v levé polovině volného místa stránky; podle edice je list bez podpisu

III – CR, z Lichtenštejna 55; vydání s. 268-270. Nedatovaný list z let 1459-1460; je místy poškozen. List psal, jak pisatelka výslovně podotýká, německý písař, který česky neuměl. Odtud matení sykavek tvrdých a měkkých, znělých a neznělých a záměny znělých a neznělých retnic, jakož i matení retnic vůbec: wych = bych (26), hanwy = hanby (28), b[al = psal (23). Na obtíže při rozlišování retnic ukazuje i to, že několikrát začal psát slovo nesprávně; tak před slovem brzo je škrtnuté p (9), před budu škrtnuto wu (29), před budete škrtnuto w (52), před buoh škrtnuto wu (34). Foneticky píše zed wyerny = žeť věrný (7), zed wyerzi = žeť věří (30), nebdye = nebť je (40) aj.; skupinu hlásek t(t) + s na švu slov píše zpravidla jako c: yaczem = jáť jsem (9), bycze = byť se (20) atd. Neznalost jazyka je zaviněna i množstvím písařských chyb a zkomolenin.

1 z Rožmberka] rozberka rkp (též 44) – 2 buđ dán] b. d. rkp – 3 bratře] Bratrzie rkp (psaní -ie/-ye považuje i dále jen za písařskou osobitost) – 4 sirce] [irtzie rkp (též 11) – 6 zač] zat rkp – 7 v tom] toom rkp; žeť] zed rkp (též 30) – 8 za všeccko]

zawfeko *rkp*; nevydávaj] newydayway *rkp* – 9 jáť sem] yaczem (*n. yatzem*) *rkp*; slí-
bila] zlybila *rkp*; rozumímť] rozemymť *rkp* – 10 žeť se] zecze (*n. zetze*) *rkp*; chce] che
rkp (*stejně* 25, 29, 38); radú] radw (*n. radav*) *rkp*; čině] czynyey *rkp*; a v lásce]
awajcze *rkp* (*lze číst i jako: a vás chce*) – 11 že] gje *rkp*; s velikú] zweliku *rkp*; ve
sirce] werjiczye (*n. werjitzye*) *rkp* – 12 na mně žádal] name řadal *rkp*; žeť] zedť *rkp*;
viery] wery *rkp*; příznivosti] přiřnywořty *rkp* – 15 zpuosobil, že] v *rkpe není* – 17 ni-
žádně] nyřjadne *rkp* – 18 zač] řjacz *rkp*; jej] gie *rkp* – 19 k němu] k nemw *rkp* (*těž*
28); má] mam *rkp* (*lze rozumět také: nám*); bude] bvude (*n. bvnde*) *rkp* – 20 za více
přeřkrtnuto] řtebe; Byť se] bycze *rkp*; smluvil] řmlwyl *rkp* – 21 v tom *Sedl*] list poško-
zený, část už vypadla – 22 chtěli] chyely *rkp*; vuoli *Sedl*] ...y *rkp* (*poškozeno*);
zvláště] zlařtye *rkp* – 23 psal] břal *rkp*; písař] pyřar *rkp*; kterýž *Sedl*] ...yz *rkp* (*po-*
škozeno); neumí] nemwy *rkp* (*lze číst také: nemluví*) – 24 k...] *poškozený list*; jejímu
sebráňkoví] gyegymuw řebraknowy *rkp*; purkrabí] purkawy *rkp* – 25 aby...] *poško-*
zeno) – 26 mohli. Tohoť *Sedl*] moh... ot *rkp* (*poškozeno*); bych] wych *rkp* – 27 páňť
se je] pan czege *rkp*; hněval] hnyew... *rkp* (*poškozeno*) – 28 hanby] hanwy *rkp*; trpě-
tí] trpy . ty *rkp* (*poškozeno*); jáť sem] yaczem *rkp*; řekla] rzeka *rkp* – 29 budu] před
tím řkrtnuto wu; A von] awo. *rkp* (*poškozeno*); věřiti] wyerzydyť *rkp*; nežli to jeť]
nezytogeřť *rkp* – 30 rozuměti]. ozwmyety *rkp* (*poškozeno*) – 31 přátelsky] przatel . ky
rkp (*poškozeno*); odpověď] obpowied *rkp*; mě] mey *rkp* – 32 nemě] nemey *rkp*; žá-
ně] řjadne *rkp*; vyvadit je] wiwaditie *rkp* – 33 pořli] pozly *rkp*; nemeřkajř] nemeř-
kayř *rkp* – 34 dáňť *Sedl*] ...ť *rkp* (*poškozeno*); buoh] buh *rkp*; chtěla] chyela *rkp* –
35 A prošim *Sedl*] . . . prošim *rkp* (*poškozeno*); tebe] thebe *rkp* (*těž* 36); dobré] dobrey
rkp – 36 prošim] . rořim *rkp* (*poškozeno*); pro buoh] probw *rkp*; ať by] adby *rkp*;
na tom] natho *rkp* (*poškozeno*); nescházelo] nezhazelo *rkp* – 37 najďále] nadaylye *rkp*;
muožeř] muzeř *rkp*; naše přátelřtvie] naře przatelřky *rkp*; nezruřřilo] nezrzwřlyo *rkp* –
40 Pořli] pořly *rkp*; pstruhuo] přruhw *rkp*; nebf je] nebdye *rkp* (*možno číst: nebtě*) –
41 mě] se] myeře *rkp*; k tomuto] kt . muto *rkp* (*poškozeno*); poslu] pařlu *rkp* – 42 vě-
řil] wyerz . l *rkp* (*poškozeno*); psalať sem] přalaczem *rkp*; s velikú] řwe . yku *rkp* (*po-*
škozeno); žalostí] zaloty *rkp* – 43 s velikú] řwel... *rkp* (*poškozeno*) – 45 proti němu]
protynemu *rkp*; nehodně] nepodnem (*možno číst též: nepodobně*) *rkp* – 46 v tom]
twom (*n. twem*) *rkp*; raden a pomocen] radem apomoczem *rkp* – 47 byl] bylie *rkp*
(*možno číst jako: byl i je*); douřá] towa *rkp* (*možno číst též: trvá n. tbá*); kněž biskup]
knyes biřkipp *rkp* – 48 wřatřslavřský, u vás je] wřatřřlavřkw *rkp*; modlitw]
rkp – 49 věďeli] wyedely *rkp*; řu] to *rkp*; proř] proz *rkp*; k mému] knemu *rkp* –
50 vuoli] wuly *rkp*; dobré] dobrey *rkp* (*pod. ř. 52*); jakož i tebe *rkp*] rozumř se asi: ja-
kož i tebe prošim; u velikém douřání] welikem (*n. -om*) dowany *rkp* (*před wel-*
kem řkrtnuto welikey) – 51 tohoto] tohohto *rkp*; nebf se] nebcze *rkp* – 52 budete]
před tím v rkpe řkrtnuto w – 53 jeřtližeť by] geřtli zedby *rkp* – 54 ať by] atbyďť *rkp*
(*koncově -dt slabě řkrtnuto*); zruřřila] zrwřyla *rkp*

(Z listů Aneřky z Rožmberka)

I – Originál listu (bez data, na listě tuřkou připsáno: 31. 7. 1465) je v SA v Tře-
boni CR, z Lichtenřtejna 67. Vydal A. Sedláček, Sborník historický (Hist. klub)
1883, s. 116 a A. Sedláček, AČ 11, 1892, 275-276. List je poškozen, část papřru vy-
padla, doplňujeme podle edice.

1 Rožmberka] Rozmbergka *rkp* (*stejně ř. 9*)

II – Opis listu z listopadu 1467 nebo 1468 (v *rkpe* na okřaji připsáno tuřkou,

13. 11. 1468, podle Rezka, AČ 14, 1895, 159, byl psán 15. listopadu 1467) je v rukopisných pamětech Světeckého z r. 1759, díl 1, s. 447 (nebo 449 podle pozd. stránkování), uložených v SA v Třeboni, sign. A 22. Dopis otiskl v plném rozsahu A. Sedláček, Sborník historický (Hist. klub) 1883, s. 116 (s několika chybami).

7 panoušku (podle ř. 11)] Janoušku *ed* – 11 uzřím] Uzhržim *rkp*

III – Opis listu je v 1. díle rukopisných pamětí Světeckého z r. 1759, s. 119–120 (podle pozd. stránkování s. 121–122), uložených v SA v Třeboni, sig. A 22. Otiskl A. Sedláček, Sborník historický (Hist. klub) 1883, s. 117 a týž, AČ 11, 1892, s. 279 (lépe).

1 mně AČ] mie *rkp*

(O drobných hospodářských záležitostech)

I – Originál listu je v SA v Třeboni, CR, Hrůzové z Chelčic 3. Vydal Fr. Mareš, AČ 14, 1895, 49.

II – List je v SA v Třeboni, VT IB 7B 22c. Vydal Fr. Mareš, AČ 14, 1895, 59.

Po stránce jazykové je tento list zajímavým svědectvím jihočeského (n. jihozápadního) nářečí; plně zachovává průvodní lokál *e* u slabičného *r*, *l* (*bavelnu*, *terch*, *skerze*, *perve*, *smerti*, *vystříhel*, *utekel*) a v participiu slovesa *býti* má *u* (*bul*, *buli* atd.). Písař listu byl pravděpodobně zvyklý na psaní německých textů: š píše někdy také *sch* (*naywiřchimu* = nejvyššímu) nebo *sh* (*řhim* = řím, vším); na několika místech píše sykavky písmenem *h* (*phal* = psal, *vhietí* = vzieti, *vhiete* = uzřiete).

1 Rozenberka] Rorenberka *rkp*; nejvyššímu] naywiřchimu *rkp* – 5 chtieti] chie *rkp*; Alžbětč] alřbietie *rkp* – 6 v Vratislavi] Vratilřlawi *rkp*; shledáte] hledate *rkp* – 7 psal] phal *rkp* (*lze vykládat i jako: ptal*) – 10 A chtiel by] achielby *rkp*; vzieti] vhiety *rkp* – 11 srovnal] řroffnall *rkp* – 13 Pustotovi (*srov. ř. 15*)] pořtotowi *rkp* – 14 poslal] pořlall *rkp* – 17 uzřiete] vhiety *rkp* (*lze uvažovat i o čtení: uviete za pův. rukopisné hviete-huviete od uvěděti*) – 18 chcít] chit *rkp*; řim] řhim *rkp* – 21 činiti] chinity *rkp*